

EDITORIAL

Γράφει ο
Γρηγόρης
Λαμπριανίδης

Στο προηγούμενο τεύχος, μιλήσαμε για την κακή συνήθεια που έχουν ενενήντα επτά στους εκατό Έλληνες - ειδήμονες και μη - να λένε ότι το τραγούδι είναι του τάδε ή της τάδε, χρησιμοποιώντας ονόματα ερμηνευτών.

Σε αυτό το τεύχος, θα ήθελα να γυρίσουμε το νόμισμα από την άλλη πλευρά και να δούμε το θέμα των δημιουργών που λένε: «Εγώ έγραψα αυτό το ωραίο τραγούδι!». Ξέρουμε πολύ καλά ότι έχουμε μπει πολλές φορές σε στούντιο να γράψουμε τραγούδια για τα οποία δεν υπήρχε καν «οδηγός». Επίσης, θα ήθελα να πω ότι πολλές φορές ακόμα και εμείς που υποτίθεται ότι έχουμε μια εμπειρία να κρίνουμε σε ένα άλμπουμ ποιο θα είναι το τραγούδι που θα κάνει τη μεγάλη επιτυχία, αρκετές φορές έχουμε πέσει έξω. Γιατί, αλλιώς ακούει ένας επαγγελματίας ένα τραγούδι και αλλιώς ο απλός ακροατής που θέλει να διασκεδάσει. Πόσες φορές δεν συνέβη, να έχουμε φτάσει στο τέλος της ηχογράφησης ενός άλμπουμ και να λείπει ένα τραγούδι ή να θέλει ο παραγωγός να προσθέσουμε ένα ακόμα τραγούδι σε αυτά που έχουμε ήδη γράψει. Βλέπουμε τον ή τους δημιουργούς να τρέχουν αλλόφρονες για το τι θα γίνει και πώς θα προλάβουν και ξαφνικά, έρχεται ο δημιουργός και μας λέει: «Παιδιά, έφτιαξα ένα τραγούδι για να συμπληρώσουμε αυτό που μας λείπει. Η ιδέα μου ήρθε τώρα που ερχόμουν μέσα στο αυτοκίνητο. Καθίστε λοιπόν να το ακούσετε.». Και τότε, κάθεται στο πιάνο ή παίρνει μία κιθάρα ή ένα μπουζούκι και συνοδεύει τη μελωδία του τραγουδιού που έφτιαξε. Αφού μας το παίξει δύο - τρεις φορές, μας λέει «Ελάτε! Πάμε τώρα να το γράψουμε», χωρίς να

υπάρχουν πάρτες, χωρίς οδηγούς και χωρίς «εισπράκτορες». Το τραγούδι το γράφουμε με την προϋπόθεση ότι θα συμπληρώνει απλά το άλμπουμ. Όταν όμως το άλμπουμ κυκλοφορήσει, γίνεται σουξέ αυτό που γράφτηκε όπως λέμε «στο πόδι». Όσοι είναι μουσικοί που ασχολούνται με τα στούντιο, είμαι σίγουρος ότι συμφωνούν σε αυτό που λέω. Για τους μη επαίοντες όμως, επειδή κάτι τέτοιο μπορεί να θεωρηθεί ως υπερβολή, θα τους παρακαλούσα να ζητήσουν από έναν γνωστό ή φίλο τους μουσικό να τους πει πόσα τέτοια τραγούδια υπάρχουν. Εκ των προτέρων, τους λέω ότι θα εκπλαγούν με τον αριθμό που θα ακούσουν, ο οποίος είναι ακόμα μικρότερος από τον συνολικό κατάλογο των τραγουδιών που δημιουργήθηκαν με τον παραπάνω τρόπο.

Βέβαια, είναι σωστό, όταν μιλάμε για ένα τραγούδι, να αναφέρουμε τους δημιουργούς του, αλλά και οι δημιουργοί πρέπει να έχουν το θάρρος να παραδέχονται την καθοριστική συμβολή των ερμηνευτών. Μόνο κάποιοι μεγάλοι συνθέτες το κάνουν αυτό, όπως ο Μίκης Θεοδωράκης, για παράδειγμα, που είπε σε μία τηλεοπτική εκπομπή, αν θυμάμαι καλά, ότι, αν το τάδε τραγούδι δεν το έλεγε ο Γρηγόρης Μπιθικώτσης και το τάδε ο Γιώργος Νταλάρας, ή αν δεν το έπαιζε ο Μανώλης Χιώτης, δε θα είχε την ίδια μορφή αλλά ούτε και την ίδια απήχηση στο κοινό. Αντίθετα, κάποιοι άλλοι δημιουργοί, έχοντας «καβαλήσει το καλάμι», τους ακούμε να μιλάνε για τους εαυτούς τους, πιστεύοντας ότι «αυτοί είναι και κανένας άλλος». Δεν αμφισβητώ το ταλέντο που τους έχει δώσει η φύση, αλλά κατά τη γνώμη μου, δε φτάνει μόνο το ταλέντο για να ολοκληρωθεί μουσικά ένα τραγούδι. Μπορεί για διάφορους λόγους, να μη μπόρεσαν να σπουδάσουν μουσική, πιστεύοντας ότι κάτι τέτοιο δεν είναι υποχρεωτικό. Σε αυτό δε ξέρω αν υπάρχει κάποιος που θα μπορούσε να συμφωνήσει. Θεωρώ όμως σίγουρο ότι όλοι θα συμφωνήσουμε πως δεν είναι κακό να παραδέχονται την πραγματικότητα, λέγοντας: «Εγώ είμαι τραγουδοποιός και το τραγούδι μου το έφτιαξαν ο τάδε ενορχηστρωτής και ο τάδε τραγουδιστής που το είπε ή οι τάδε μουσικοί που το έπαιξαν.».

Ίσως για πολλούς, στο σημείο αυτό να ταιριάζει το ερώτημα: «Η κότα έκανε το αυγό ή το αυγό την κότα;». Γιατί ξέρουμε πολλά τραγούδια που έχουν τραγουδήσει μεγάλοι συνθέτες τα οποία είχαν μόνο συλλεκτική αξία αλλά καμία εμπορική, ενώ, ταυτόχρονα, τα ίδια τραγούδια, όταν τα είπε ο τάδε τραγουδιστής ή τάδε τραγουδίστρια είχαν τεράστια επιτυχία. Θέλω να πω, τελικά, ότι το ζήτημα της παιδείας δυστυχώς είναι κάτι που λείπει γενικά στην Ελλάδα και ειδικότερα στο χώρο μας.

Θυμάμαι κάποτε, ότι είχα την τύχη να συνεργαστώ με τον Γιάννη Βέλλα. Μπορεί για τους νεότερους ο συνθέτης αυτός να είναι άγνωστος. Για τους παλαιότερους του χώρου μας όμως, είναι γνωστός και θεωρείται σημαντικός δημιουργός ο οποίος είχε γράψει πολλά τραγούδια που γνώρισαν μεγάλη επιτυχία και κανένα δεν έμοιαζε με το άλλο - γιατί υπάρχουν και δημιουργοί που δεν “κλέβουν” από κάποιον άλλο δημιουργό αλλά «δανείζονται» από τον εαυτό τους. Αυτός, λοιπόν ο καλλιτέχνης, ήταν αυτοδίδακτος μουσικός αλλά και εμπνευσμένος δημιουργός. Του ερχόταν στο μυαλό μια μελωδία και την έκανε τραγούδι. Μία μέρα, λοιπόν, του είπα: «Αυτό το τραγούδι σου είναι πολύ καλό.». Και ο Γιάννης Βέλλας μου απάντησε: «Όχι, δεν είναι μόνο δικό μου

τραγούδι. Εγώ το έφτιαξα αλλά άλλος ήταν ο «μάστορας» που το «έχτισε» και αυτός ήταν ο Τάκης Αθηναίος. Όποτε συνεργαζόμασταν, του τραγουδούσα τη μελωδία, εκείνος την έπαιζε στο πιάνο και έπειτα μου έλεγε: “Φύγε, άσ’ το σε μένα από εδώ και πέρα.”. Μάλιστα, σε κάποια απ’ τα τραγούδια μου, εκτός από την ενορχήστρωση που έκανε, συμπλήρωνε το τραγούδι με εισαγωγή που έλειπε. Επειδή ένιωθα ότι το μισό αυτών των τραγουδιών ήταν δικό του, του πρότεινα να προστεθεί και το δικό του όνομα ως συνδημιουργού. Δεν το δέχτηκε με τίποτα! Όπως καταλαβαίνεις Γρηγόρη, για μένα, μαζί φτιάχναμε τα τραγούδια: εγώ τα σκάρωνα κι ο Τάκης Αθηναίος τα «έχτιζε».».

Για μένα λοιπόν, δημιουργοί σαν τον Γιάννη Βέλλα είναι τα άτομα που «πατάνε στη γη». Κάποιοι άλλοι - δυστυχώς, νέα παιδιά κυρίως - που έχουν γράψει λίγες επιτυχίες, τους ακούμε πολλές φορές να μας μιλάνε με στόμφο και ύφος δέκα καρδιναλίων, λέγοντας «Ξέρεις ποιος είμαι εγώ;» και πιστεύοντας ότι συγκρινόμενοι με τον Μπετόβεν, ο Μπετόβεν δεν είναι τίποτα μπροστά τους. Διερωτώμαι: Τι θα έπρεπε να λεν τότε συνθέτες όπως (με τυχαία σειρά): ο Μίκης Θεοδωράκης, ο Μάνος Χατζιδάκις, ο Γιώργος Κατσαρός, ο Μίμης Πλέσσας, ο Γιώργος Χατζηνάσιος, ο Σταύρος Ξαρχάκος ή ο Γιάννης Μαρκόπουλος που πρόσφατα «έφυγε» από κοντά μας; Χρειάζεται, γενικά, όλοι μας να προσγειωθούμε και να αφήσουμε τον λαό να αποφασίζει αν του αρέσουμε ή όχι.

Θέλω όμως να επανέλθω στο θέμα της μουσικής παιδείας που, για μένα, σημαίνει ότι πρέπει να απαιτήσουμε να γίνει υπόθεση του κράτους και της κάθε κυβέρνησης γιατί, κακά τα ψέματα, η μουσική παιδεία στην Ελλάδα κοστίζει. Σύμφωνα με τα σημερινά δεδομένα, για να αποκτήσει μουσική παιδεία ένα παιδί που θέλει να ασχοληθεί με τη μουσική, πρέπει ή οι γονείς του να έχουν χρήματα να διαθέσουν ή θα πρέπει να δουλεύουν σε δύο και τρεις δουλειές για να μπορέσουν να το σπουδάσουν εφόσον πιστεύουν ότι έχει ταλέντο.

Το πρόβλημα της μουσικής παιδείας έχει τις προεκτάσεις του και σε άλλα φαινόμενα που εκ πρώτης όψεως δε σχετίζονται με την έλλειψή της. Ένα τέτοιο φαινόμενο που παρατηρούμε είναι η περίπτωση όπου ένας δημιουργός, επειδή η τεχνολογία του έχει δώσει την ευχέρεια να βάλει ένα πρόγραμμα στον υπολογιστή του, που πατώντας ένα κουμπί του κάνει την ενορχήστρωση, φτάνει σε σημείο να έχει την ψευδαίσθηση ότι είναι ενορχηστρωτής και να δηλώνει με παρρησία: «Η σύνθεση και η ενορχήστρωση είναι δική μου». Πολλές φορές, όταν ακούγεται κάτι τέτοιο, είναι κανείς να βάλει τα γέλια. Θα μπορούσε κάποιος να ρωτήσει, «Γιατί το λες αυτό;». Ως απάντηση, θα αναφέρω ένα παράδειγμα: Χρησιμοποιώντας το πρόγραμμα του υπολογιστή, ακούμε σε μια ενορχήστρωση να παίζει το τσέλο στην έκταση του όμποε. Κι όμως, παρ' όλα αυτά, το κομμάτι γράφεται και κυκλοφορεί και οι λίγοι που θα προσέξουν το σημείο αυτό, λένε: «Καλά, δεν ήξερε. Δε ρώταγε κάποιον που να ξέρει;», ενώ κάποιοι άλλοι που δε γνωρίζουν τι θα πει ενορχήστρωση, λένε: «Τι τραγουδάρα είναι αυτή!». Εκεί μας καταντάει η αμάθεια λόγω της έλλειψης μουσικής παιδείας.

Η μουσική παιδεία στη χώρα μας δεν αρκεί μόνο να υπάρχει, χρειάζεται και να αναβαθμιστεί. Με αυτόν τον τρόπο, ο κάθε μουσικός-δημιουργός θα είναι σε θέση να αντιλαμβάνεται αν το έργο του είναι καλό από την πρώτη νότα που αρχίζει να γράφει. Βέβαια, το ζήτημα αυτό χρειάζεται πολύ συζήτηση και έχει την ανάγκη να αναλωθεί πολύ μελάνι και χαρτί. Γι' αυτό το λόγο, άλλωστε,

Ξεκινάμε τη νέα ενότητα στο περιοδικό μας που είναι αφιερωμένη στη μουσική εκπαίδευση.

Ως επίλογο, θα ήθελα να πω ότι για ένα δημιουργό - μουσικό το ταλέντο είναι απαραίτητο. Όμως, ακόμα πιο απαραίτητη είναι η μουσική παιδεία που πρέπει να έχει αποκτήσει. Το καθένα από μόνο του δε φτάνει αν κάποιος θέλει να λέγεται σωστός δημιουργός. Νομίζω ότι και τα δύο - ταλέντο και παιδεία - είναι ζωτικής σημασίας για την τέχνη της μουσικής. Δυστυχώς, όμως, στο χώρο μας συμβαίνει σπάνια. Ποτέ όμως δεν είναι αργά να βάλουμε λίγο μυαλό...

